

UNESCO Headquarters • Седиште на УНЕСКО • Siège de l'UNESCO

Room II

Сала II

Salle II

21.03.2023

World Poetry Day

Светски ден на поезијата

Journée mondiale de la poésie

Events in Honour of Aco Šopov

Настани во чест на Ацо Шопов

Événements en l'honneur d'Aco Šopov

Poetry: The Creativity, Translation and Circulation
of Works in Languages of Lesser Diffusion
An International Symposium in Honour of Aco Šopov
followed by the poetry performance
“The Long Coming of the Fire”
and accompanied by the exhibition
“The Road I Walk”

Поезија: творештво, препев и оптек на делата
на јазиците од помалите говорни подрачја
Меѓународен колоквиум во чест на Ацо Шопов
проследен со поетскиот перформанс
„Долго доаѓање на огнот“
и придружен со изложбата
„Патот по кој чекорам”

Poésie : créativité, traduction et circulation des œuvres
dans les langues de moindre diffusion
Colloque international en hommage à Aco Šopov
suivi de la performance poétique
« La longue venue du feu »
et accompagné de l'exposition
« Ma voie en poésie »

UNESCO Headquarters | Седиште на УНЕСКО | Siège de l'UNESCO
Room II | Сала II | Salle II

21.03.2023

World Poetry Day

Светски ден на поезијата

Journée mondiale de la poésie

Design and content: Jasmina Šopova
Приредила Јасмина Шопова
Conception et contenu : Jasmina Šopova

© for all illustrations: Aco Šopov Poetry Foundation
© за сите илустрации: Фондација „Ацо Шопов – Поезија“
© pour toutes les illustrations: Fondation Aco Šopov – Poïèsis

Published with the support of the UNESCO Participation Programme
Издание објавено со поддршка на Програмата за партиципација на УНЕСКО
Ouvrage publié avec le soutien du Programme de participation de l'UNESCO

Poetry: The Creativity, Translation and Circulation
of Works in Languages of Lesser Diffusion
An International Symposium in Honour of Aco Šopov
followed by the poetry performance
“The Long Coming of the Fire“
and accompanied by the exhibition
“The Road I Walk“

Поезија: творештво, препев и оптек на делата
на јазиците од помалите говорни подрачја
Меѓународен колоквиум во чест на Ацо Шопов
проследен со поетскиот перформанс
„Долго доаѓање на огнот“
и придружен со изложбата
„Патот по кој чекорам“

Poésie : créativité, traduction et circulation des œuvres
dans les langues de moindre diffusion
Colloque international en hommage à Aco Šopov
suivi de la performance poétique
« La longue venue du feu »
et accompagné de l'exposition
« Ma voie en poésie »

UNESCO Headquarters – Room II
Седиште на УНЕСКО – Сала II
Siège de l'UNESCO – Salle II

21.03.2023
World Poetry Day
Светски ден на поезијата
Journée mondiale de la poésie

**Centenary of the birth of Aco Šopov (1923 - 1982)
celebrated in association with UNESCO**

**Сто години од раѓањето на Ацо Шопов (1923 - 1982)
јубилеј чествуван во соработка со УНЕСКО**

**Centenaire de la naissance d'Aco Šopov (1923 - 1982)
célébré en association avec l'UNESCO**

Poets, masters of the word, architects of humanity and solidarity, forge new words for the concepts of understanding and of love, of help and brotherhood, of the oneness of human concerns, of a life without fear and disasters.

Поети, мајстори на зборови, архитекти на човечноста и солидарноста, исковете нови зборови за поимите на разбирањето и љубовта, помошта и браќерството, единството на човечките интереси, живојот без страв и катастрофи.

Poètes, maîtres de la parole, architectes de l'humanité et de la solidarité, forgez de nouvelles paroles pour dire l'entente et l'amour, l'entraide et la fraternité, l'unité des enjeux humains, la vie qui ne connaît ni peurs ni calamités.

Aco Šopov, *Sovremenost*, Skopje, 1963

In poetry, I have always used the first person even when I have spoken as others.

Во поезијата отсекогаш сум се изразуval во прво лице, дури и тогаш кога сум зборувал за другиите.

En poésie, je me suis toujours exprimé à la première personne même quand j'ai parlé d'autrui.

Aco Šopov, *Duga*, Belgrade, 1965

The limits of freedom are also the limits of poetic creativity. It is a vast poetic domain in which there is space for all that is human.

Границите на слободата се и граници на поетската творештво. А тоа е многу широк поетски круг во кој има доволно место за сè што е човечко и хумано.

Les limites de la liberté sont aussi les limites de la créativité poétique, un vaste domaine où il y a de la place pour tout ce qui est humain.

Aco Šopov, *Oslobodenje*, Sarajevo, 1978

unesco

100th anniversary of
the birth of Aco Šopov,
poet (1923-1982),
celebrated in association
with UNESCO

2023, A Year of Homage to Aco Šopov

The international symposium in honour of Aco Šopov, “Poetry: The Creativity, Translation and Circulation of Works in Languages of Lesser Diffusion,” is organised by the Macedonian Academy of Sciences and Arts (MANU) in collaboration with the Aco Šopov Poetry Foundation, to mark the centenary of the birth of the poet, a date included in the Calendar of Anniversaries with which UNESCO is associated in 2022 – 2023 .

The symposium is part of the national program “2023, Year of Homage to Aco Šopov“, under the patronage of the president of the Republic of North Macedonia, Stevo Pendarovski.

The meeting is intended to address a range of issues concerning poetry today, which are inspired by the reflections of Aco Šopov, a humanist and cosmopolitan poet, a defender of cultural diversity and the oneness of humanity. The world has significantly changed since the time when he fought Fascism as a Partisan, before devoting himself to building a more just and equitable society. Yet the issues he raised more than half a century ago remain relevant today.

A few of his thoughts will be at the heart of the discussions, which will focus in particular on the challenges faced by the creation of poetry in languages of lesser diffusion, its translation and circulation both today and in the future.

The symposium will take place at UNESCO Headquarters on March 21, 2023, World Poetry Day, which has been mobilising the international community every year since 1999.

Events organised all over the world on this day have proved to be very popular with the general public, attesting to a widespread interest in poetry, which, however, also seems to be drifting away from general readers: the print run of poetry books has been drastically decreasing over the years, many poetry magazines are disappearing due to inadequate funds, and most poets are heard only at festivals or other literary events, before falling back into silence.

Speakers will first examine the paradoxical phenomenon of this parallel rise in both interest and disinterest in poetry, asking the question – after Hölderlin and many others – “**What are the poets for?**” and seeking answers to it, in the **first session** of the symposium, in the areas of **creativity**, the **cultural heritage** and the **humanistic values** conveyed by poetry.

In the field of **creativity** because, as Aco Šopov pointed out, “Poetry has the capacity, at a given moment, to influence in a certain way the course of events.” But, he said, “It draws this capacity only from its artistic value and nothing else, just as it can be effective only by artistic means and no other” (*Duga*, Belgrade, 1965) because “any comfort, any conformism sounds the death knell of creation” (*Mlad borec*, Skopje, 1972).

In the field of **cultural heritage** because “its inherent substance constitutes a precious element in the blossoming of modern visions of the world“, to quote Šopov again (*Radio Belgrade*, 1960). “I feel it“ – he wrote many years after freeing himself from what he called “the chains of oral tradition“ – “my present poetry remains attached by subtle ties to a certain knowledge, to a certain timbre of traditional poetry, which endow it with a mark of authenticity and constantly give it freshness and youth“ (*Oslobodenje*, Sarajevo, 1978).

In the field of **humanistic values** because, after all, doesn't “the magic power of poetry“ consist in the “continual humanization of life“? At least this is what the poet who inspires the themes of this symposium said, who perceived “the surrounding world and the events that occur within it as an integral part of my most intimate experience“ (*Novi*

list, Rijeka, 1965) and who advocated that a national literature must soar to universal horizons, while retaining the flavours and colours of its own land (*Mlad borec*, Skopje, 1975).

Indeed, Aco Šopov's own poetic quest brings together, in the same intimate experience, his life experience, the fate of his country and the common destiny of humanity, transcending geographical and historical borders. The poet invites us to "discover the world in order to better know our homeland" and to "discover our homeland in order to better know the world" (*Oslobodenje*, Sarajevo, 1978).

Šopov's openness to the world is a confirmed fact. It can be read in his poetry, in his essays and interviews, and in his translations. But does the world reciprocate? This is a question we must consider with the utmost concern, because, while Šopov is undoubtedly a leading figure on the national and sub-regional poetry scene, on the international level he is known mainly to a small circle of poetry lovers and literary scholars.

In this respect, he shares the fate of the vast majority of poets of his generation, not only in North Macedonia, his home country, of Former Yugoslavia, which was his fatherland, and of South-eastern Europe, but also of many other regions of the world where the language of communication and creation is a lesser known language. This serious, global issue is the theme of the **second session of the symposium: "Literary translation, another way of existing in poetry,"** as Šopov put it (*Novi list*, Rijeka, 1965).

Šopov dreamed of a "common cultural front that seeks to unite, in the same struggle, the affirmation of our cultural values and the acceptance of all the creative achievements of the human spirit in today's world" (*Nova Makedonija*, Skopje, 1970). May these words be an incentive to the literary translators participating in the symposium to share their thoughts, based on their own experience as the **conveyors of poetry to other linguistic lands and intermediaries in the exchange between cultures** – their role

as guardians of cultural and linguistic diversity and as agents in the rapprochement of peoples and cultures.

The focus will be on specific problems associated with the translation of poetry written in languages of lesser diffusion and, in particular, on the lack of expertise, in the case of translations from languages of lesser diffusion to one of greater diffusion, and, in the opposite case, the lack of target readers – both issues due to the relatively small number of speakers of such languages.

If translators are responsible for finding new routes that bring poetry to readers around the world, then publishers are called upon to mark out these routes and facilitate the circulation of such work, in collaboration with other stakeholders in the book industry. But their number undoubtedly constitutes an additional obstacle to the **circulation of works of poetry** in the world, an issue at the heart of the discussions in the **third session** of the symposium. Here the objective will be to examine the major challenges and issues in the publishing of poetry (especially poetry written in languages of lesser diffusion), as well as methods – both traditional and new – for making poetry more accessible to the public, and especially to young readers.

This session is titled “**Poetry within everyone’s reach?**“, borrowing the slogan used by the Parisian journal *Poésie 1*, launched in 1968 at one franc a copy, which at the time was the same price of a metro ticket. It was a success hailed by all the press, including *Le Monde des livres*, which titled its article: “Take the metro of poetry.“ Each issue had a print run of 20,000 copies, at least for the first year. The question mark we add at the end of this phrase refers to the current situation of the circulation of poetry in the world.

For his part, Aco Šopov, who spent most of his professional life in the publishing field, railed against all the red tape involved in book production and distribution, stating in the press that “the manner of building roads to the public is no longer adequate and viable, charging book production with costs that the reader will have to pay“ (*Nova Makedonija*, 1965). Since then, book pro-

duction and the publishing landscape have been completely transformed, yet even today the publication of books of poetry, whether original or translated, faces the obstacle of cost. Old challenges remain, and new ones are added.

Speakers are therefore invited to focus on the **opportunities** and **challenges** of digital technology in the field of publishing, as well as traditional festivals and digital networks that facilitate the interaction of poets with each other and with the public.

Opportunities because, since the lockdowns of the Covid-19 pandemic, communication networks of all kinds, including poetry networks, have flourished over the internet.

Challenges because these networks raise serious issues regarding the quality and selection criteria in virtual publishing, with the risk of real values being drowned in an overflow of poetry.

The central question is how to understand what the most appropriate ways are to help poets make their voices heard today, especially young poets new to the literary scene whose work represents undeniable value.

unesco

100-годишнина од
раѓањето на Ацо Шопов,
поет (1923-1982),
честувана во соработка
со УНЕСКО

2023, Година во чест на Ацо Шопов

Меѓународниот симпозиум во чест на Ацо Шопов, „Поезија: творештво, препев и оптек на делата на јазиците од помалите говорни подрачја“, е организиран од страна на МАНУ, во соработка со Фондацијата „Ацо Шопов – Поезија“, во рамките на одбележувањето на стогодишнината од раѓањето на поетот, вклучена во Календарот на јубилеи поддржани од УНЕСКО во текот на 2022 – 2023 година.

Симпозиумот е дел од националната програма „2023, Година во чест на Ацо Шопов“, под покровителство на Претседателот на Република Северна Македонија, Стево Пендаровски.

Овој меѓународен собир ќе се посвети на низа актуелни прашања за поезијата, инспирирајќи се од идеите на Ацо Шопов, хуманист и космополит, бранител на културната разноликост и човечката единственост. Светот многу се промени од времето кога тој се бореше против фашизмот, како партизан, и кога работеше на изградбата на едно поправедно општество. Сепак, прашањата што тој ги покренал пред повеќе од половина век се поставуваат и денес. Дел од нив ќе бидат во центарот на дебатите, кои ќе се фокусираат особено врз предизвиците со кои се среќаваат денес, и ќе се среќаваат утре, поетското творештво, литературниот превод и оптекот на поетските дела напишани на јазиците од помалите говорни подрачја.

Симпозиумот се одржува во седиштето на УНЕСКО, на 21 март 2023 година, Светски ден на поезијата, кој од 1999 година наваму ја мобилизира меѓународната заедница.

Поетските настани, организирани ширум светот по повод овој ден, доживеаја голем успех кај пошироката јавност, што сведочи за интересот што оваа уметност го буди кај читателите. Од друга страна, поезијата денес остава впечаток дека се оддалечува од читателите и публиката: тиражот на поетските книги драстично се намалува со текот на годините, многу поетски списанија исчезнуваат поради недостиг на средства, гласот на поголемиот дел од поетите се слуша само за време на фестивали или поетски настани и потоа стивнува.

Учесниците на симпозиумот ќе го разгледаат најпрво тој парадоксален феномен на паралелно зголемување како на интересот така и на незаинтересираноста на публиката за поезијата, поставувајќи го, уште еднаш – по Хелдерлин и по многу други – прашањето „**Што ќе ни се поетите?**“ Во рамките на **првата сесија**, одговорите ќе ги побараме на полето на **творечкиот чин**, на **културното наследство** и на **хуманистичките валери** што во себе ги носи поезијата.

Творечкиот чин, затоа што, како што истакна Ацо Шопов, „поетското дело може во даден момент на одреден начин да влијае врз дневните настани“, но исклучиво ако има уметничка вредност и „може да влијае само со уметнички средства и никакви други“. За Шопов беше сеедно дали поетот ќе повлијае и ќе возбуди еден човек кој сам чита во својата соба или стотици луѓе на митинг; битно е тој да дејствува единствено со „силата на својот уметнички збор“ (*Дуѓа*, Белград, 1965), затоа што „секое влебување, секој конформизам е смрт за творештвото“ (*Млад борец*, Скопје, 1972).

Културното наследство, затоа што „ткивото со кое е проткаено [...] е материјал за создавање на сопствена модерна визија за светот“, како што велеше Шопов (Радио Белград, културна редакција, 1960). „Длабоко чувствувам“, напиша тој многу години по ослободувањето од она што го нарекуваше 'робување' на усната традиција, „дека и мојата сегашна поезија е врзана со суптилни нишки за едно сознание и за еден тон на народната поезија, кој ѝ дава суштествен белег и ја прави автентична, самоникната и секогаш свежа и млада“. (*Ослобођење*, Сараево, 1978).

Хуманистичките валери, затоа што на крајот на краиштата зарем „магичната моќ на поезијата“ не се состои токму во „постојаното хуманизирање на животот“? Така барем мислеше поетот кој ги инспирира темите на овој симпозиум и кој „на светот околу [него] и на настаните во него отсекогаш им пристапувал како кон [негово] најинтимно искуство (*Нови лисѝ*, Риека, 1965). Истиот тој Шопов се залагаше за „посмело зачекорување кон светските врвици, кон универзалното“, за „летови кон универзалното кои не значат откинување, туку поголема потврда на поднебјето во кое е родена [една дадена] литература“ (*Млад борец*, Скопје, 1975).

Несомнено е дека поетската потрага на Ацо Шопов ги соединува, во едно исто интимно искуство, сопствената судбина, судбината на неговата земја и судбина на човештвото. Надминувајќи ги географските и историските граници, тој ги повикува луѓето „да го откријат светот за подобро да ја запознаат својата земја“ и „да ја откријат својата земја, за подобро да го запознаат светот“ (*Ослобођење*, Сараево, 1978).

Несомнено е дека тој е отворен кон светот: таа отвореност се чита во неговите песни, во неговите написи, во неговите преводи. Но, колку е светот отворен кон него? Ако на национално и на субрегионално ниво, Ацо Шопов несомнено претставува водечка фигура на поетската сцена, на меѓународен план, неговото дело останува претежно ограничено на тесните кругови на професионалци и познавачи на светската поезија.

Во тоа тој не е осамен, туку ја дели судбината на огромното мнозинство поети од Северна Македонија, неговата родна земја, од поранешна Југославија, која беше неговата татковина, од Југоисточна Европа воопшто и од многу други земји во светот чишто говорни подрачја се помали.

Ова сериозно и ширум светот распространето прашање нè води кон темата на втората сесија на колоквиумот: **„Препевот како друг начин на поетско постоење“**, според еден израз на Шопов (*Нови лисѝ*, Риека, 1965).

Шопов сонуваше за „конституирање на еден општокултурен фронт за афирмација на сопствените културни вредности и за прифаќање на сите творечки дострели до кои се извишил човечкиот дух денес во светот.“ (*Нова Македонија*, Скопје, 1970). Оваа идеја нека биде поттик за литературните преведувачи кои учествуваат на колоквиумот да се изразат – врз основа на нивното лично искуство на посредници во размената меѓу културите – за нивната улога на **чувари на културната и јазичната разноликост и делотворници во зближувањето на луѓето и културите**.

Во оваа дебата, акцентот ќе биде ставен на проблеми специфични за препевот на делата напишани на јазиците од помалите јазични подрачја, а особено на недостигот на компетенции (за препеви од „помалите“ јазици кон распространетите) и на ограниченоста на читателскиот пазар (во обратниот случај), поради малиот број на говорници (во двата случаи).

Ако преведувачите се тие што ги трасираат новите рути по кои поезијата доаѓа до нејзините читатели ширум светот, издавачите се тие што се повикани да ги доизградат и означат, за да ѝ го овозможат патувањето. Тоа го прават во соработка со други актери од индустријата на книгата чијшто број несомнено претставува дополнителна пречка за **оптекот на поетските дела во светот**. Ова прашање ќе биде во центарот на дебатите на **третата сесија**, чијашто цел е да се замисли над главните предизвици и прашања поврзани со објавувањето поезија (пред сè од помалите јазични подрачја), како и над средствата – традиционални и нови – што ја олеснуваат нејзината достапност до јавноста, а особено до младата публика.

Сесијата ќе се одвива под наслов „**Поезијата на дофат на сите?**“, според идејата на париското списание *Poesie 1*, кое почна да излегува во 1968 година, и кое се продаваше по еден франк по примерок, односно колку што изнесуваше цената на еден билет за метро во тоа време. Идејата доживеа голем успех поздравен од целиот печат во Франција, вклучувајќи го

и *Le Monde des livres*, кој го наслови својот напис: „Качете се во метрото на поезијата“. Секој број се печатеше во 20.000 примероци, барем во текот на првата година. Прашалникот што го додаваме на крајот на мотото на ова списание одговара на состојбата на оптекот на поетските дела во светот денес.

Од своја страна, пак, Ацо Шопов, кој најголемиот дел од својот професионален живот ѝ го посвети на издавачката дејност, јавно се бореше против сите отежнувања во процесот на производството и дистрибуцијата на книгата, изјавувајќи дека „патиштата до читателот сè уште се градат на еден стар и веќе неодржлив начин, а книгата се товари со давачки што најмногу тој треба да ги почувствува“ (*Нова Македонија*, 1965). Од тие времиња до денес, издавачкиот пејзаж потполно се видоизмени, а сепак, секое објавување на поетска книга и понатаму се соочува со големи пречки поврзани со трошоците. Старите предизвици не сме ги надминале, а се трупаат нови.

Затоа, говорниците ќе се заинтересираат за **можностите** и за **предизвиците** на дигиталната технологија, во областа на книгите и периодиката, како и за традиционалните фестивали и новите дигитални мрежи кои ја олеснуваат средбата на поетите меѓу себе и со јавноста.

За **можностите**, бидејќи, особено за време на и по пандемијата на „Ковид-19“, сведоци сме на вистински процут на комуникациски мрежи од секаков вид, вклучително и поетски.

За **предизвиците**, бидејќи овие мрежи поставуваат сериозни прашања за квалитетот и критериумите при изборот на објавените дела, носејќи сериозен ризик вистинските вредности да исчезнат во поплава од песни.

Централното прашање на оваа сесија е да се согледа и укаже на најсоодветните начини на коишто може да им се помогне на поетите – особено на младите кои сега излегуваат на книжевната сцена, а чиешто дело претставува непобитна вредност – нивниот глас денес да се чуе.

unesco

**100e anniversaire
de la naissance
d'Aco Šopov,
poète (1923-1982),
célébré en association
avec l'UNESCO**

2023, Année d'hommage à Aco Šopov

Le colloque international en hommage à Aco Šopov, « Poésie : créativité, traduction et circulation des œuvres dans les langues de moindre diffusion », est organisé par l'Académie macédonienne des sciences et des arts (MANU), en collaboration avec la Fondation Aco Šopov – Poiésis, dans le cadre de la célébration du centenaire de la naissance du poète, inscrit dans le Calendrier des Anniversaires auxquels l'UNESCO est associée en 2022-2023.

Le colloque fait partie du programme national « 2023, Année d'hommage à Aco Šopov », sous le patronage du Président de la République de Macédoine du Nord, Stevo Pendarovski.

Cette rencontre internationale se propose d'aborder une série de questions sur la poésie aujourd'hui, en s'inspirant des réflexions d'Aco Šopov, poète humaniste et cosmopolite, défenseur de la diversité culturelle et de l'unicité humaine. Le monde a beaucoup changé depuis l'époque où il a combattu le fascisme dans le maquis, puis œuvré à l'édification d'une société plus juste et plus équitable. Pourtant, les questions qu'il a soulevées il y a plus d'un demi-siècle sont toujours d'actualité.

Certaines de ces questions seront au cœur des débats qui se focaliseront notamment sur les défis que doivent relever aujourd'hui et devront relever demain la création poétique, la traduction littéraire et la circulation des œuvres poétiques écrites dans des langues de moindre diffusion.

Le colloque se tient au Siège de l'UNESCO, le 21 mars, Journée mondiale de la poésie qui mobilise chaque année, depuis 1999, la communauté internationale. Des manifestations, organisées un peu partout dans le monde, remportent un franc succès auprès du grand public, attestant de l'intérêt que celui-ci porte à la poésie qui, par ailleurs, donne l'impression de s'en éloigner : les tirages des livres de poésie diminuent drastiquement au fil des ans, nombre de revues disparaissent par manque de moyens, la plupart des poètes sont entendus le temps d'un festival, avant de retomber dans le silence.

Les intervenants au colloque se pencheront en premier lieu sur ce phénomène paradoxal d'une hausse parallèle de l'intérêt et du désintérêt pour la poésie, en se posant, après Hölderlin et bien d'autres, la question « **À quoi bon des poètes ?** », pour chercher des réponses, au cours de la **première session** du colloque, dans le domaine de la **créativité**, du **patrimoine culturel** et des **valeurs humanistes** véhiculées par la poésie.

Créativité, parce que, comme le soulignait Aco Šopov, « une œuvre poétique peut, à un moment donné, influencer d'une certaine manière le cours des événements ». Mais, selon le poète, « elle ne puise cette capacité que dans sa valeur artistique et rien qu'en elle, de même qu'elle ne peut être efficace que par des moyens artistiques et aucun autre » (*Duga*, Belgrade, 1965), car « tout confort, tout conformisme sonne le glas de la création » (*Mlad borec*, Skopje, 1972).

Patrimoine culturel, parce que « ses substances endogènes constituent un élément précieux dans l'éclosion des visions modernes du monde », pour reprendre encore une fois les paroles de Šopov (*Radio Belgrade*, rédaction culturelle, 1960). « Je le sens », écrivait-il bien des années après s'être délivré de ce qu'il appelait « les chaînes de la tradition orale », « ma poésie actuelle demeure attachée par des liens subtils à un certain savoir, à un certain timbre de la poésie traditionnelle, qui la dotent d'une marque d'authenticité et lui confèrent sans cesse fraîcheur et jeunesse. (*Oslobodenje*, Sarajevo, 1978).

Valeurs humanistes, parce qu'au bout du compte « le pouvoir magique de la poésie » ne consiste-t-il pas en une « humanisation permanente de la vie » ? C'est du moins ce qu'affirmait le poète qui inspire les thèmes abordés dans ce colloque, lui qui ressentait « le monde alentour et les événements qui s'y produisent comme partie intégrante de [son] expérience la plus intime » (*Novi list*, Rijeka, 1965) et qui prônait l'envol des littératures nationales vers les horizons universels, tout en conservant les saveurs et les couleurs de leur terroir (*Mlad borec*, Skopje, 1975).

En effet, la quête poétique d'Aco Šopov réunit, dans une même expérience intime, le vécu du poète, le sort de son pays et le destin commun de l'humanité. Elle transcende les frontières géographiques et historiques, elle invite à la « découverte du monde pour mieux connaître son pays » et à la « découverte de son pays, pour mieux connaître le monde » (*Oslobodenje*, Sarajevo, 1978).

Son ouverture au monde est un fait avéré. Elle se lit dans sa poésie, dans ses écrits, dans ses traductions. Mais le monde lui rend-il la pareille? Si à l'échelle nationale et sub-régionale, Aco Šopov représente incontestablement une figure de proue sur la scène poétique, à l'échelle internationale, il est connu essentiellement des cercles restreints d'amateurs et de professionnels de la poésie.

Sur ce plan, il partage le sort de la très grande majorité des poètes de la Macédoine du Nord, son pays natal, de l'ancienne Yougoslavie, qui fut sa patrie, de l'Europe du Sud-Est en général et de très nombreuses autres régions du monde où la langue de communication et de création est une langue de moindre diffusion. Cette question grave et mondialement répandue constitue le thème abordé dans la **deuxième session** du colloque intitulée « **La traduction littéraire, une autre façon d'exister en poésie** », selon la formule d'Aco Šopov (*Novi list*, Rijeka, 1965).

Šopov rêvait d'un « front culturel commun, visant à réunir, dans un même combat, l'affirmation de nos propres valeurs culturelles et l'acceptation de toutes les réalisations créatives de

l'esprit humain dans le monde d'aujourd'hui » (*Nova Makedonija*, Skopje, 1970). De quoi inciter les traducteurs littéraires participant au colloque, à s'exprimer – en se fondant sur leur propre expérience de passeurs de poèmes vers d'autres terres linguistiques et d'intermédiaires dans les échanges entre les cultures –, sur leur rôle de **gardiens de la diversité culturelle et linguistique** et d'**acteurs dans le rapprochement des personnes et des cultures**.

L'accent sera mis sur les problèmes spécifiques liés à la traduction littéraire des œuvres poétiques écrites dans des langues de moindre diffusion et, notamment, l'absence aussi bien de compétences (dans le cas des traductions d'une langue de petite diffusion vers une langue de grande diffusion) que de lecteurs cibles (dans le cas inverse), en raison du petit nombre de locuteurs (dans les deux cas).

Si les traducteurs sont chargés du tracé des nouvelles routes qui mènent la poésie vers ses lecteurs à travers le monde, les éditeurs sont, quant à eux, appelés à les baliser et à faciliter sa circulation, en collaboration avec d'autres acteurs impliqués dans l'industrie du livre. Le nombre de ces derniers constitue sans doute un obstacle supplémentaire à la **circulation des œuvres poétiques** dans le monde, qui sera au cœur des débats de la **troisième session** du colloque.

L'objectif de cette session sera de nous interroger sur les défis et enjeux majeurs de l'édition de la poésie (notamment celle qui est écrite dans les langues de moindre diffusion), ainsi que des moyens – traditionnels et nouveaux – permettant de la rendre plus accessible au public et plus particulièrement aux jeunes.

La session est intitulée « **La poésie à la portée de tous ?** », selon la formule de la revue parisienne *Poésie 1*, lancée en 1968, à un franc l'exemplaire, c'est-à-dire le prix d'un ticket de métro à l'époque. C'était un succès salué par toute la presse, y compris *Le Monde des livres* qui avait titré son article: « Prenez le métro de la poésie ». Chaque numéro était tiré à 20 000 exemplaires, du moins la première année. Le point d'interrogation que nous

ajoutons à la fin de cette formule correspond à la situation actuelle de la circulation de la poésie dans le monde.

Pour sa part, Aco Šopov, qui a passé le plus clair de sa vie professionnelle dans l'édition, s'insurgeait publiquement contre toutes les lourdeurs dans le processus de la fabrication et de la distribution du livre, déclarant dans les médias que « la façon de construire les routes menant au public n'est plus adaptée et viable, chargeant la production du livre de frais que le lecteur doit payer » (*Nova Makedonija*, 1965).

Depuis, la production du livre et le paysage de l'édition se sont entièrement transformés, et pourtant, aujourd'hui encore, toute publication de livres de poésie – originale ou traduite – se heurte à l'obstacle du coût. Les anciens défis demeurent, de nouveaux s'ajoutent.

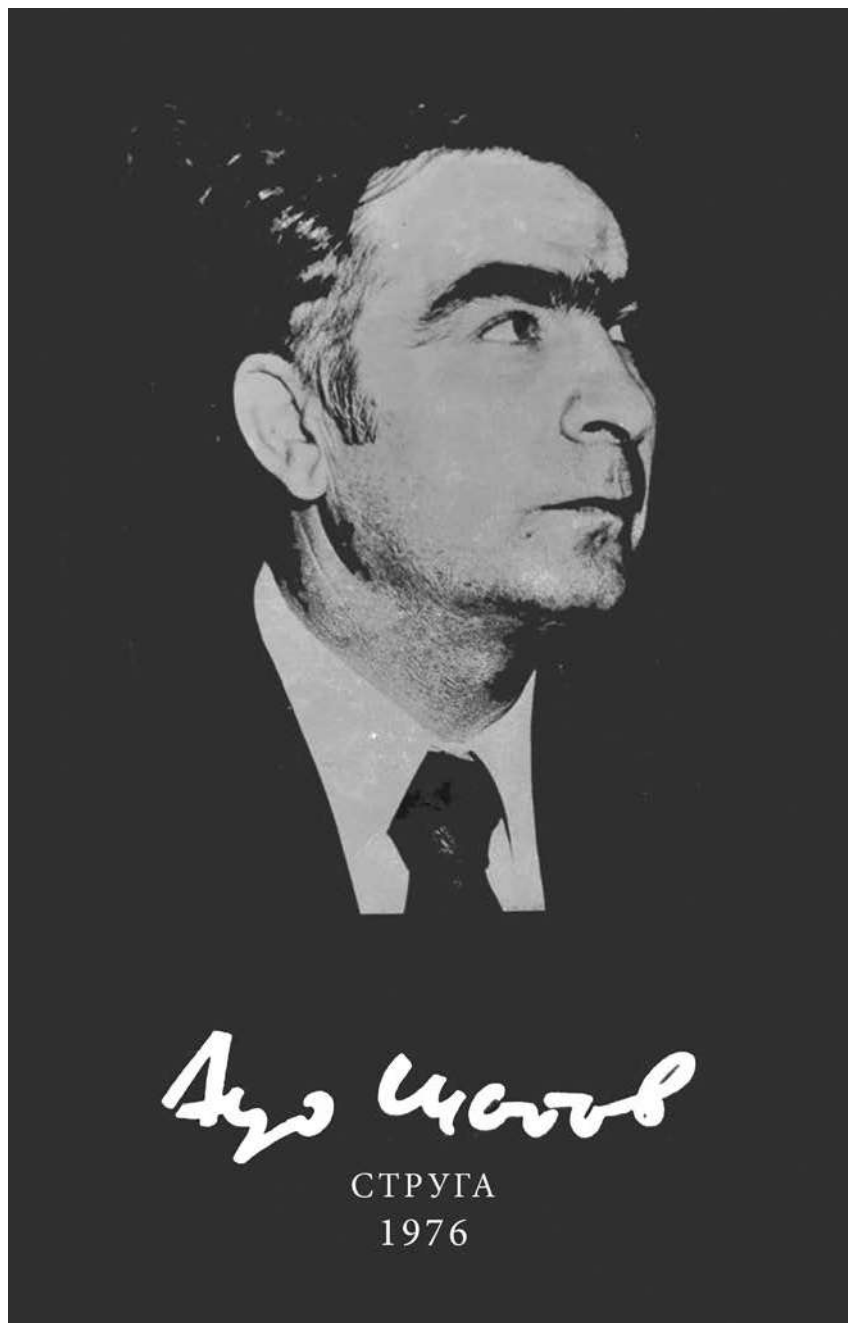
Par conséquent, les intervenants s'intéresseront aux **opportunités** et aux **défis** du numérique, dans le domaine de l'édition des livres et des périodiques, ainsi qu'aux festivals traditionnels et réseaux numériques qui facilitent la rencontre des poètes entre eux et avec le public.

Opportunités car, pour revenir à la pandémie du Covid-19, des réseaux de communication en tous genres ont encore et encore fleuri sur l'internet, y compris des réseaux de poésie.

Défis, car ces réseaux posent de sérieuses questions sur la qualité et les critères de sélection de l'édition virtuelle et que les véritables valeurs risquent d'être noyées dans un trop-plein de poèmes.

La question centrale étant de comprendre quels sont les moyens les plus appropriés pour aider les poètes, notamment les jeunes qui débent sur la scène littéraire, et dont l'œuvre représente une valeur incontestable, à faire entendre leur voix aujourd'hui.

Анатолий

СТРУГА

1976

SPEAKERS AT THE SYMPOSIUM

УЧЕСНИЦИ НА СИМПОЗИУМОТ

INTERVENANTS AU COLLOQUE

Yves Bergeret (France) is a French poet who, as of 14, has always carried a volume of René Char in his backpack. Since 1999, most of his work is no longer published in books, it is made outdoors and in action, on unconventional media (fabrics, stones, ceramics...), with local people: painters of pirogues in Saint-Louis (Senegal), painters of house walls in Koyo (Mali), ceramists in Noto, percussionists in Catania and migrants from the Sahel in Aidone (Sicily, Italy) etc. The notion of “author” disappears, the poem-in-action is created in the anthropological resonance of the place, it is the fruit of a collective work of which the written dimension is only an epiphenomenon.

Ив Бержере (Франција) е поет кој од својата 14-та година секогаш носи книга од Рене Шар во својот ранец. Од 1999 година наваму, поголемиот дел од неговите дела не се објавуваат во книги, туку се создаваат под отворено небо, на неконвенционални потпори (ткаенини, камења, керамика...), со локалното население: сликари на пироги во Сен-Луј (Сенегал), сликари на куќни ѕидови во Којо (Мали), керамичари во Ното, перкусионисти во Катанија и мигранти од Сахел во Аидоне (Сицилија, Италија) итн. Поимот „автор“ исчезнува, песната-во-акција се создава во антрополошката резонанца на местото, таа е плод на колективна креација чијашто писмена димензија е само епифеномен.

Yves Bergeret (France) est un poète qui, depuis ses 14 ans, porte toujours un volume de René Char dans son sac à dos. A partir de 1999, l'essentiel de son travail de poète ne se fait plus dans des publications en livres, mais en extérieur et en action, sur des supports non conventionnels (tissus, pierres, céramique...), avec les habitants du lieu: peintres de pirogues à Saint-Louis (Sénégal), peintres de murs de maisons à Koyo (Mali), céramistes à Noto, percussionnistes à Catane et migrants du Sahel à Aidone (Sicile, Italie) etc. La notion d'« auteur » disparaît, le poème-en-acte se crée dans la résonance anthropologique du lieu, il est le fruit d'un travail collectif dont la dimension écrite est seulement un épiphénomène.

<https://carnetdelalangueespace.wordpress.com/>

© Guy Bernot

Sylvestre Clancier, (France) participated in the 1960s/70s in the Avant-gardes (*TXT, Generation, Textstruction*). His poetry has been translated into around fifteen languages. Included in many anthologies, he has published some thirty books (Essays / Fictions / Poems),

such as *La Mémoire improbable* and *Corps à corps* (Éditions Henry), and recently, *Par ces voix de fougères qui te sont familières, Un regard infini / Tombeau de G.E. Clancier, Œuvres poétiques* Volumes I, II, III, (La rumeur libre), *Le Témoin incertain* and *Le Discobole du futur*, (L'herbe qui tremble). Sylvestre Clancier is Honorary President of the French PEN Club and President of the Académie Mallarmé and the Maison de Poésie (Fondation Émile Blémont) in Paris.

Силвестр Клансие (Франција) е учесник во авангардните движења (*TXT, Генерација, Текстирукција*) во 60-тите и 70-тите години од XX век. Неговата поезија е преведена на петнаесетина јазици. Неговите дела се вклучени во многу антологии, а има објавено тринаесетина книги (есеи / белетристика / песни), како *La Mémoire improbable* и *Corps à corps* (Éditions Henry). Најнови дела: *Par ces voix de fougères qui te sont familières, Un regard infini / Tombeau de G.E. Clancier* и *Œuvres poétiques* том I, II, III, (La rumeur libre), *Le Témoin incertain* и *Le Discobole du futur*, (L'herbe qui tremble). Силвестр Клансие е почесен претседател на францускиот ПЕН-клуб и претседател на Академијата Маларме и на Домот на поезијата (Фондација Емил Блемон) во Париз.

Sylvestre Clancier (France) participe dans les années 1960/70 aux avant-gardes (*TXT, Génération, Textstruction*). Sa poésie est traduite dans une quinzaine de langues. Présent dans maintes anthologies, il a publié une trentaine de livres (Essais / Fictions / Poèmes). Aux éditions Henry: *La Mémoire improbable* et *Corps à corps*. Récemment, à La rumeur libre : *Par ces voix de fougères qui te sont familières, Un regard infini / Tombeau de G.E. Clancier* et *Œuvres poétiques* Tomes I, II, III. Aux éditions L'herbe qui tremble : *Le Témoin incertain* et *Le Discobole du futur*. Sylvestre Clancier est Président d'honneur du PEN Club français et préside l'Académie Mallarmé et la Maison de Poésie (Fondation Émile Blémont) à Paris.

Will Evans (USA) is the founder of Deep Vellum, a nonprofit publishing house, bookstore, and literary arts centre based in Dallas, Texas, dedicated to bringing the world into conversation through literature, which has published over 1000 books by writers from more than 60 languages and 80 countries across 5 imprints, including Dalkey Archive Press and Phoneme Media. He has been awarded CLMP's Golden Colophon Award for Paradigm Independent Publishing, and is a member of the Texas Institute of Letters. He received BA degrees in History and Russian Literature from Emory University, and an MA in Russian Culture from Duke University.

© Mike Brooks - Dallas Observer

Вил Еванс (САД) е основач на Дип Велум (Deep Vellum), непрофитна издавачка куќа, книжарница и книжевен уметнички центар со седиште во Далас, Тексас, чија основна мотивација е да воспостави дијалог во светот со посредство на литературата. Преку пет издавачки канали, меѓу кои Dalkey Archive Press и Phoneme Media, тој има објавено над 1000 дела преведени од повеќе од 60 јазици и од автори кои потекнуват од над 80 земји. Добитник е на наградата Златен колофон што ја доделува Заедницата на литературните списанија и весници (CLMP) за исклучителен пример во независното издаваштво. Специјалист по руска историја, книжевност и култура, тој е член на Тексашкиот институт за литература.

Will Evans (États-Unis) est le fondateur de Deep Vellum, maison d'édition à but non lucratif, librairie et centre d'arts littéraires basés à Dallas, au Texas, qui s'efforce à faire dialoguer le monde par le biais de la littérature. Il a publié plus de 1000 ouvrages traduits de plus de 60 langues et venant de 80 pays, sous cinq marques éditoriales, dont Dalkey Archive Press et Phoneme Media. Il a reçu le Colophon d'or, prix attribué par la Communauté des magazines et de la presse littéraire pour un modèle exemplaire de l'édition indépendante. Membre de l'Institut de Lettres du Texas, il est titulaire d'une licence en histoire et en littérature russe de l'université Emory et d'une maîtrise en culture russe de l'université Duke.

© Raian Forrester Hemdon

Sibelan Forrester (USA) is the Susan W. Lippincott Professor of Modern and Classical Languages and Russian at Swarthmore College, Pennsylvania. Her scholarly and teaching specialties include Russian poetry, women writers, feminist and gender studies,

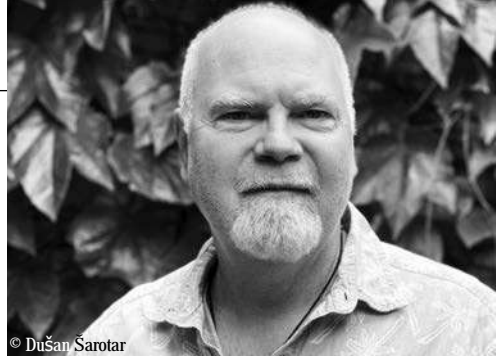
theory and practice of translation, science fiction, and Slavic and East European folklore. She is a past President of the Association for Slavic, East European and Eurasian Studies and has published translations of fiction, poetry, and scholarly prose from Croatian, Russian, Serbian and Ukrainian. Her own poetry has appeared in journals in Canada, the UK, and the US, and in her book *Second Hand Fate*.

Сибелан Форестер (САД) е професор на катедрата „Сузан В. Липинкот“ по современи и класични јазици и руски јазик при колеџот Свартмор во Пенсилванија. Меѓу нејзините потесни научни и наставни специјализации спаѓаат руска поезија, феминистички и родови студии, теорија и практика на преведувањето, научна фантастика и словенски и источноевропски фолклор. Таа е поранешен претседател на Здружението за словенски, источноевропски и евроазиски студии и има објавено преводи на белетристика, поезија и научна проза од хрватски, руски, српски и украински јазик. Нејзината поезија е објавена во списанија во Канада, Обединетото Кралство и САД, како и во нејзината книга *Second Hand Fate*.

Sibelan Forrester (États-Unis) est titulaire de la chaire Susan W. Lippincott de langues modernes et classiques et de russe au Swarthmore College, Pennsylvanie. Elle est spécialisée dans la poésie russe, les femmes écrivains, les études féministes et de genre, la théorie et la pratique de la traduction, la science-fiction et le folklore slave et est-européen. Elle a été présidente de la Association for Slavic, East European and Eurasian Studies et a publié des traductions de fiction, de poésie et de prose savante du croate, russe, serbe et ukrainien. Sa propre poésie a été publiée dans des revues au Canada, au Royaume-Uni et aux États-Unis, ainsi que dans son livre *Second Hand Fate*.

Forrester.domains.swarthmore.edu

Rawley Grau (USA/Slovenia) is the co-translator, with Christina E. Kramer, of a collection of Aco Šopov's poetry, which is due out from Deep Vellum in the fall of 2023. From Slovenian, he has translated numerous works of fiction, plays, and poetry, including two novels by Dušan Šarotar, which were short-listed for the Oxford-Weidenfeld Translation Prize. In 2021, he received the Lavrin Diploma award for excellence in translation from the Slovenian Association of Literary Translators. From Russian, he translated a selection of poems and letters by Yevgeny Baratynsky, *A Science Not for the Earth*, which received the AATSEEL Prize for Best Scholarly Translation. Originally from Baltimore, he has lived in Ljubljana since 2001.

Роли Грау (САД/Словенија) е, заедно со Кристина Е. Крамер, преведувач на збирката поезија од Ацо Шопов што треба да се објави есента 2023 година во издание на Deep Vellum. Има преведено голем број дела од словенечки, меѓу кои спаѓаат белетристика, драми и поезија, вклучувајќи и два романа од Душан Шаротар, коишто влегоа во потесниот избор за Наградата за превод на Оксфорд-Вејденфелд. Во 2021-та година, тој ја добива наградата Лавринска диплома за извонредност во преведувањето од Словенечкото здружение на литературни преведувачи. Од руски јазик, има преведено избор на поеми и писма од Евгениј Баратински *A Science Not for the Earth*, за што ја добива наградата AATSEEL за најдобар научен превод. Родум е од Балтимор, а од 2001 година живее во Љубљана.

Rawley Grau (États-Unis/Slovénie) est le co-traducteur, avec Christina E. Kramer, d'un recueil de poésies d'Aco Šopov, dont la parution chez Deep Vellum est prévue à l'automne 2023. Du slovène, il a traduit de nombreuses œuvres de fiction, de pièces de théâtre, de poésie, notamment deux romans de Dušan Šarotar, qui ont été présélectionnés pour le prix de traduction Oxford-Weidenfeld. En 2021, il a reçu le Diplôme Lavrin pour l'excellence en traduction attribué par l'Association slovène des traducteurs littéraires. Du russe, il a traduit un choix de poésies et de lettres de Yevgeny Baratynsky, *A Science Not for the Earth*, qui a reçu le prix AATSEEL de la meilleure traduction savante. Originaire de Baltimore, il vit à Ljubljana depuis 2001.

litteraeslovenicae.si/avtorji/rawley-grau

Maciej Kawka (Poland) is a linguist, specialising in the field of Polish and Macedonian languages. He is a professor at the Jagiellonian University in Krakow and has published over 200 scientific articles, studies and books. His scientific interest is focused on textual

linguistics, with a special emphasis on the contrastive approach in the description of Polish versus Macedonian language. For more than 30 years he has been dealing with issues of Macedonian language, literature and culture. Amongst others, he has published the book *Macedonian Discourses: Text Linguistics and Pragmatics* (2017) which focuses on modern Macedonian discourses, including scientific, political, media and literary languages.

Макеј Кавка (Полска) е лингвист специјализиран во областа на полскиот и македонскиот јазик. Професор на Јагелонскиот универзитет во Краков, тој има објавено над 200 научни трудови, статии и книги. Научен интерес му е лингвистиката на текстот со особен акцент кон проблематиката на конфронтативниот опис на полскиот наспроти македонскиот јазик. Повеќе од 30 години се занимава и со прашања поврзани со македонскиот јазик, литература и култура. Автор е, меѓу другото, на книгата *Macedonian Discourses : Text Linguistics and Pragmatics* (2017) која се фокусира на научните, политичките, медиумските и литературните дискурси во современиот македонски јазик.

Maciej Kawka (Pologne) est un linguiste spécialisé dans le domaine des langues polonaise et macédonienne. Professeur à l'Université Jagellonne de Cracovie, il a publié plus de 200 articles scientifiques, études et livres. Son intérêt scientifique se focalise sur la linguistique textuelle, avec un accent particulier sur l'approche contrastive dans la description du polonais face au macédonien. Depuis plus de 30 ans, il traite des questions de la langue, de la littérature et de la culture macédoniennes. Il a notamment publié l'ouvrage *Macedonian Discourses : Text Linguistics and Pragmatics* (2017) qui porte sur les langages scientifique, politique, médiatique et littéraire du macédonien contemporain.

Roland Kayser (Luxembourg) is a publisher who worked for 40 years in the general management of a large press group and created and managed several newspapers. He has been in charge of Éditions PHI since 2012, a company that he and his family took over in

2018. PHI is the largest publishing house in the Grand-Duché de Luxembourg, with a cross-border reach. It publishes around thirty books a year (novels, theatre, children's literature, anthologies, essays, monographs), including the poetry collection Graphiti, in French, German or English, in which Aco Šopov's bilingual poetry collection *Soleil noir* = *Schwarze Sonne* was published in 2012.

Ролан Каизер (Луксембург) е издавач со 40-годишно работно искуство како генерален директор на голема групација за издаваштво. Основач е и раководител на неколку весници. Од 2012 година, раководи со Éditions PHI, претпријатие што тој и неговото семејство го преземаат во 2018 година. PHI е водечка издавачка куќа во Големото војводство на Луксембург, а присутна е и надвор од националните граници. Издавачката куќа објавува триесетина книги годишно (романи, драми, детска литература, антологии, есеи, монографии), вклучувајќи ја и збирката поезија Графити, на француски, германски или англиски јазик, во чиешто рамки беше објавена двојазичната збирка поезија од Ацо Шопов *Soleil noir* = *Schwarze Sonne* во 2012 година.

Roland Kayser (Luxembourg) est un éditeur qui a travaillé pendant 40 années dans la direction générale d'un grand groupe de presse. Il a créé et dirigé plusieurs journaux. Responsable des Éditions PHI depuis 2012, il reprend avec sa famille en 2018 cette maison d'édition, qui est la plus grande du Grand-Duché de Luxembourg, avec un rayonnement au-delà des frontières nationales. Les Éditions PHI publient une trentaine de livres par an (romans, théâtre, littérature pour enfants, anthologies, essais, monographies), dont la collection de poésie Graphiti (en français, allemand ou anglais), dans laquelle est paru, en 2012, le recueil de poésie bilingue d'Aco Šopov sous le titre *Soleil noir* = *Schwarze Sonne*.

Christina E. Kramer (Canada/USA) is a professor emerita at the University of Toronto, Canada. She has written numerous articles on Balkan linguistics and a Macedonian grammar. Her translations include *Fear of Barbarians*, Petar Andonovski (Parthian Press); *A*

Spare Life, Lidija Dimkovska (Two Lines Press, long-listed for Best Translated Book of the year); *Freud's Sister* by Goce Smilevski (Penguin Books, 2012, Lois Roth Prize Honourable Mention) and three novels by Luan Starova *My Father's Books*, *The Time of the Goats* (University of Wisconsin Press, 2012), and *The Path of the Eels* (supported by an NEA grant; Autumn Hill Books).

Кристина Е. Крамер (Канада/САД) е почесен професор на Универзитетот во Торонто, Канада. Има напишано голем број статии за балканската лингвистика, како и граматика на македонскиот јазик. Ги има преведено следниве дела: *Сѝрав од варвари* од Петар Андоновски (Parthian Press); *Резервен живоѝ* од Лидија Димковска (Two Lines Press, влезена во поширокиот избор за Најдобра преведена книга на годината); *Сесѝраѝа на Зиѝмунд Фројд* од Гоце Смилевски (Penguin Books, 2012, специјална награда Lois Roth) и три романи од Луан Старова, *Таѝковиѝе книѝи*, *Времеѝо на козиѝе* (University of Wisconsin Press, 2012) и *Паѝоѝи на јаѝулиѝе* (со грант на NEA; Autumn Hill Books).

Christina E. Kramer (Canada/États-Unis) est professeure émérite à l'Université de Toronto, au Canada. Elle a écrit de nombreux articles sur la linguistique des Balkans, ainsi qu'une grammaire de la langue macédonienne. Elle a notamment traduit *Fear of Barbarians*, de Petar Andonovski (Parthian Press) ; *A Spare Life*, de Lidija Dimkovska (Two Lines Press, sélectionné pour le meilleur livre traduit de l'année) ; *Freud's Sister* de Goce Smilevski (Penguin Books, 2012, mention honorable du prix Lois Roth) et trois romans de Luan Starova : *My Father's Books*, *The Time of the Goats* (University of Wisconsin Press, 2012) et *The Path of the Eels* (soutenu par une bourse NEA ; Autumn Hill Books).

christinakramertranslator.ca ||
<http://sites.utoronto.ca/slavic/kramer/>

Mia Lecomte (Italy) is a poet, writer and translator of French origin. Her poems, translated into several languages, have been published in Italy and abroad in collections and in numerous anthologies and literary journals. She is also a literary critic in the field of

Italian-speaking transnational literature and particularly poetry. She is the editor of the French-English review *La traductière* and of the Indian English-language literary magazine *The Antonym*. In 2009 she founded the *Compagnia delle poete*, a theatre group of Italian-speaking foreign female poets, of which she is a member, and in 2017, in Paris, the transnational literary agency *Linguafranca*.

Миa Леконт (Италија) е поетеса, писателка и преведувачка со француско потекло. Нејзините песни се преведени на неколку јазици и се објавени во Италија и во странство во збирки поезија и во голем број антологии и списанија за литература. Таа е и литературен критичар во полето на транснационалната литература и особено поезијата од италијанското говорно подрачје. Уредник е на француско-англиското списание *La traductière* и на индиското списание за литература на англиски јазик *The Antonym*. Во 2009 година, ја основа *Compagnia delle poete*, театарска трупa на странски поетеси што зборуваат италијански, чијшто член е и таа самата, а во 2017 година, во Париз, ја основа транснационалната литературна агенција *Linguafranca*.

Mia Lecomte (Italie) est une poétesse, écrivaine et traductrice d'origine française. Ses poèmes, traduits dans plusieurs langues, ont été publiés en Italie et à l'étranger dans des recueils et dans de nombreuses anthologies et revues littéraires. Elle est aussi critique littéraire dans le domaine de la littérature transnationale italophone et particulièrement de la poésie. Elle est rédactrice, notamment, de la revue franco-anglaise *La traductière* et du magazine littéraire indien anglophone *The Antonym*. Elle a créé, en 2009, *la Compagnia delle poete*, une troupe théâtrale constituée de poétesse étrangères italophones dont elle fait partie elle-même, et en 2017, à Paris, l'Agence littéraire transnationale *Linguafranca*.

mialecomte-ph.com || compagniadellepoete.com ||
linguafrancaonline.org

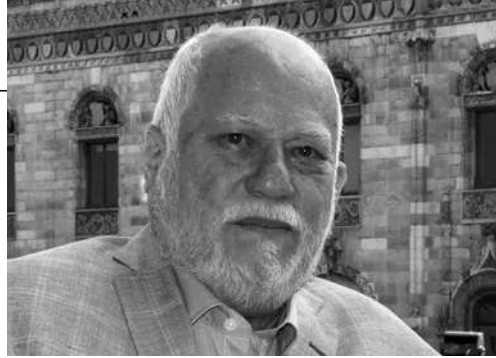
Jamila Mejri (Tunisia) is a poet who has been the director of the Maison de la Poésie in Kairouan, her hometown, since 2015. She was also the director of the 2019 and 2020 editions of the international poetry festival Carthage Poetry Days. She received the

Abou el Kacem Chebbi prize, the oldest Tunisian literary prize, in 2005 for her collection entitled *Dhakhiratou Attaïer*. A prominent figure in the modern Tunisian literary scene, she was the first woman to be elected president of the Tunisian Writers' Union at the December 2008 congress. In 2022, she translated an important selection of Aco Šopov's poetry into Arabic.

Џамила Межри (Тунис) е поетеса, директорка на Куќата на поезијата во Керуан, нејзиниот роден град, од 2015 година. Раководела со меѓународниот поетски фестивал Поетски денови на Картагина во 2019 и 2020 година. Во 2005 година, ја добива наградата Абу ел Касем Шеби, најстарата туниска награда за литература, за нејзината збирка *Dhakhiratou Attaïer*. Таа е значајна фигура на модерната туниска литературна сцена и првата жена избрана за претседателка на Друштвото на туниски писатели на конгресот одржан во декември 2008 година. Во 2022 година, таа преведе обемен избор од поезијата на Ацо Шопов на арапски јазик.

Jamila Mejri (Tunisie) est poétesse. Elle dirige, depuis 2015, la Maison de la Poésie de Kairouan, sa ville natale. Elle a été aussi la directrice des éditions 2019 et 2020 du festival international de poésie Journées poétiques de Carthage. Elle a reçu le prix Abou el Kacem Chebbi, doyen des prix littéraires tunisiens, en 2005 pour son recueil intitulé *Dhakhiratou Attaïer*. Éminente personnalité de la scène littéraire tunisienne moderne, elle est la première femme à avoir été élue présidente de l'Union des écrivains tunisiens lors du congrès de décembre 2008. En 2022, elle a traduit un important choix de la poésie d'Aco Šopov en arabe.

Dionisio Morales (Mexico) is a poet and a literary and art critic, born in Cunduacán, Tabasco. Editor of the journals *Pájaro Cascabelo* and *La Vida Literaria*, he has collaborated with all the major Mexican newspapers and cultural magazines. Author of some twenty collections of poetry, about ten anthologies and as many books of essays, he has also published poetry and art portfolios with the greatest Mexican artists of his time, such as Martha Chapa, José Luis Cuevas, Carlos García Estrada, Leonel Maciel, Pepe Maya... His work has been honoured with numerous awards, including the National Poetry Prize Carlos Pellicer 2003.

Дионисио Моралес (Мексико) е поет и литературен и уметнички критичар, роден во Кундуакан, Табаско. Уредник на списанијата *Pájaro Cascabelo* и *La Vida Literaria*, тој соработувал со сите главни весници и списанија од областа на културата во Мексико. Автор е на дваесетина збирки поезија, десетина антологии и уште толку книги со есеи. Исто така, објавил поетски и уметнички портфолија со најголемите мексикански уметници на неговото време, како што се: Марта Чапа, Хозе Луис Кувас, Карлос Гарсија Естрада, Леонел Масиел, Пепе Маја... За својата работа е добитник на голем број награди, вклучувајќи ја и Националната награда за поезија Карлос Пелисер во 2003 година.

Dionisio Morales (Mexique) est un poète et critique littéraire et d'art, né à Cunduacán, Tabasco. Rédacteur en chef des revues *Pájaro Cascabelo* et *La Vida Literaria*, il a collaboré avec tous les grands journaux et magazines culturels mexicains. Auteur d'une vingtaine de recueils de poésies, d'une dizaine d'anthologies et d'autant de livres de critiques et d'essais, il a aussi publié des portfolios de poésie et d'art avec les plus grands artistes mexicains de son temps, tels que Martha Chapa, José Luis Cuevas, Carlos García Estrada, Leonel Maciel, Pepe Maya... Son œuvre a été récompensée par de nombreux prix, dont le Prix national de poésie Carlos Pellicer 2003.

Daouda Ndiaye (Senegal) is a poet and translator. A lawyer, he also holds a doctorate in Education Sciences from the University of Paris 8 Vincennes-Saint-Denis and the UNESCO Chair in Education Sciences from the University Cheikh Anta Diop in Dakar.

Author of the book *L'enseignement des langues nationales à l'école primaire : le cas du wolof au Sénégal*, Éditions ANRT, Université de Lille III Charles de Gaulle, he has published in Wolof, three collections of poems at Editions L'Harmattan in Paris: *Keppaarug guy gi* (The Shadow of the Baobab), *Gàddaay gi* (The Exile) and *Saawo yi* (The furrows). In 2016, his translation into Wolof of *L'Africain*, by J-M-G Le Clézio, was published by Éditions Zulma in Paris.

Дауда Ндијај (Сенегал) е поет и преведувач. Адвокат по професија, тој докторирал во областа на образовните науки на Парискиот универзитет 8 Винсен-Сен-Дени и на Катедрата на УНЕСКО за образовни науки при Универзитетот Шеик Анта Диоп во Дакар. Автор на книгата *L'enseignement des langues nationales à l'école primaire : le cas du wolof au Sénégal*, Éditions ANRT, Université de Lille III Charles de Gaulle, тој има објавено и три збирки поезија на јазикот уолоф во издавачката куќа L'Harmattan во Париз: *Keppaarug guy gi* (Сенката на баобабот), *Gàddaay gi* (Прогонство) и *Saawo yi* (Бразди). Во 2016 година, неговиот превод на уолоф на *L'Africain*, од Ж-М-Ж Ле Клезлио, го објави издавачката куќа Zulma во Париз.

Daouda Ndiaye (Sénégal) est poète et traducteur. Juriste, il est aussi docteur en Sciences de l'Éducation de l'Université de Paris 8 Vincennes-Saint-Denis et de la Chaire UNESCO en Sciences de l'Éducation de l'Université Cheikh Anta DIOP de Dakar. Auteur de l'ouvrage *L'enseignement des langues nationales à l'école primaire : le cas du wolof au Sénégal*, Éditions ANRT, Université de Lille III Charles de Gaulle, il a publié en wolof, trois recueils de poèmes aux éditions L'Harmattan à Paris: *Keppaarug guy gi* (L'Ombre du Baobab), *Gàddaay gi* (L'Exil) et *Saawo yi* (Les sillons). En 2016, sa traduction en wolof de *L'Africain*, de J-M-G Le Clézio, est parue aux Éditions Zulma, à Paris, en 2016.

José María Paz Gago (Spain) is a writer and professor of Literary Theory and Comparative Literature at the University of La Coruña. Author of *La recepción del poema. Pragmática del texto poético* (1999), *La máquina maravillosa. Tecnología y Arte en el Quijote* (2006) et *El Octavo Arte. La moda en la sociedad contemporánea* (2016), he has published five collections of poetry translated into different languages: *Manual para enamorar princesas* (2005), *Guía de lugares inexistentes* (2011), *Wha(ts)appa. Piropoemas para mensajes de móvil* (2013), *Expulsión del paraíso. Poemario del Caribe* (2018) et *Un mar de nombre impronunciable* (2021, Claudio Rodríguez International Poetry Prize).

Хосе Марија Паз Гаго (Шпанија) е писател и професор по Теорија на литературата и Компаративна литература на Универзитетот во Ла Коруња. Автор е на *La recepción del poema. Pragmática del texto poético* (1999), *La máquina maravillosa. Tecnología y Arte en el Quijote* (2006) et *El Octavo Arte. La moda en la sociedad contemporánea* (2016), а има објавено пет збирки поезија што се преведени на различни јазици: *Manual para enamorar princesas* (2005; објавена на македонски во 2010), *Guía de lugares inexistentes* (2011), *Wha(ts)appa. Piropoemas para mensajes de móvil* (2013), *Expulsión del paraíso. Poemario del Caribe* (2018) et *Un mar de nombre impronunciable* (2021, Меѓународна награда за поезија Клаудио Родригез).

José María Paz Gago (Espagne) est écrivain et professeur de Théorie de la Littérature et Littérature Comparée à l'Université de La Coruña. Auteur des ouvrages *La recepción del poema. Pragmática del texto poético* (1999), *La máquina maravillosa. Tecnología y Arte en el Quijote* (2006) et *El Octavo Arte. La moda en la sociedad contemporánea* (2016), il a publié cinq recueils de poésie traduits dans différentes langues: *Manual para enamorar princesas* (2005), *Guía de lugares inexistentes* (2011), *Wha(ts)appa. Piropoemas para mensajes de móvil* (2013), *Expulsión del paraíso. Poemario del Caribe* (2018) et *Un mar de nombre impronunciable* (2021, Prix International de Poésie Claudio Rodríguez).

© David Gazarov

Sibila Petlevski (Croatia), Croatian Academy of Sciences and Arts' full fellow, corresponding member of L'Académie Mallarmé and l'Académie Européenne de Poésie. She is a poet, novelist and playwright, librettist, literary translator and editor; an author of 23 books in

different genres, full professor at the Academy of Dramatic Arts, University of Zagreb. Awards: Crystal Vilenica Award (2020); Zagreb City Award (2015); 10th Women Playwrights' International Cape Town selection (2015); T-portal Award for the novel of the year (2010); Poeteka International Poetry Prize (2005); Berliner Festspiele TT-Stückemarkt (2005); Nazor State Award (1993).

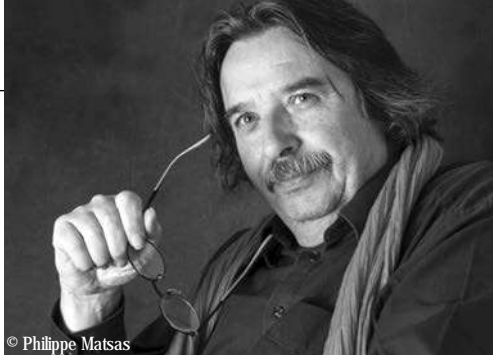
Сибилa Петлевски (Хрватска) е редовен член на Хрватската академија на науките и уметностите и дописен член на Академијата Маларме и на Европската поетска академија. Пишува поезија, романи, драми, либрета, а исто така е литературен преведувач и уредник; има напишано 23 книги од различни жанрови. Таа е редовен професор на Академијата за драмски уметности при Универзитетот во Загреб. Награди: Меѓународна награда за книжевност Виленица (2020); Награда на градот Загреб (2015); 10-ти меѓународен избор на драмски писателки во Кејп Таун (2015); Т-портал Награда за роман на годината (2010); Меѓународна награда за поезија Поетека (2005); избрана во меѓународната селекција на Берлинскиот фестивал Штукмарт (2005); Државна награда Назор (1993).

Sibila Petlevski (Croatie) est membre titulaire de l'Académie croate des sciences et des arts, membre correspondant de l'Académie Mallarmé et de l'Académie européenne de poésie. Poétesse, romancière, dramaturge, librettiste, traductrice littéraire et éditrice, elle est l'auteure de 23 livres dans différents genres, et professeure titulaire à l'Académie des arts dramatiques de l'université de Zagreb. Récompenses : Prix Crystal Vilenica (2020) ; prix de la ville de Zagreb (2015) ; sélection au 10e Women Playwrights' International Cape Town (2015) ; prix T-portal pour le roman de l'année (2010) ; prix international de poésie Poeteka (2005) ; Berliner Festspiele TT-Stückemarkt (2005) ; prix d'État Nazor (1993).

www.sibilapetlevski.com ||

<https://www.info.hazu.hr/en/clanovi/petlevski-sibila>

Jean Portante (Luxembourg) was born in Differdange of Italian parents. He lives in Paris. His work, which includes some forty books – poetry, novels, essays, plays – is widely translated and has been published in twenty-five countries. A member of the Académie Mallarmé and of the Institut Grand-ducal, he has won a large number of literary prizes (Prix Mallarmé, Prix international de littérature francophone Benjamin Fondane, Prix Servais du meilleur livre de l'année au Luxembourg), including the Prix national Batty Weber in Luxembourg, which rewarded his entire work. For more than thirty years, he has been developing an intense work of translation, concentrating on Spanish and Italian speaking poets.

Жан Портант (Луксембург) е роден во Диферданж, во италијанско семејство. Живее во Париз. Неговиот опус, кој опфаќа четириесетина книги – поезија, романи, есеи, драми – е често преведуван и е објавен во дваесет и пет земји. Член е на Академијата Маларме и на Луксембуршкиот институт и добитник е на голем број книжевни награди (Prix Mallarmé, Prix international de littérature francophone Benjamin Fondane, Prix Servais du meilleur livre de l'année au Luxembourg), вклучувајќи ја националната луксембуршка награда Batty Weber, како признание за целокупното негово творештво. Повеќе од триесет години интензивно работи на преведување, особено на поети од шпанското и италијанското говорно подрачје.

Jean Portante (Luxembourg) est né à Differdange, de parents italiens. Il vit à Paris. Son œuvre, riche d'une quarantaine de livres – poésie, romans, essais, pièces de théâtre – est largement traduite et a été publiée dans vingt-cinq pays. Membre de l'Académie Mallarmé et de l'Institut Grand-ducal, il est lauréat d'un grand nombre de prix littéraires (Prix Mallarmé, Prix international de littérature francophone Benjamin Fondane, Prix Servais du meilleur livre de l'année au Luxembourg), dont le Prix national Batty Weber qui a couronné, au Luxembourg, l'ensemble de son œuvre. Depuis plus de trente ans, il développe un intense travail de traduction, se concentrant sur les poètes de langue espagnole et italienne.

©Travis Elborough

Shook (USA) is a poet, translator, and filmmaker whose work has spanned a wide range of languages and places. In 2013, they founded Phoneme Media (today an imprint of Deep Vellum Publishing), which has since published prize-winning translations from over 35 different

languages. Winner of the 2021 Words Without Borders-Academy of American Poets Poems in Translation Contest, Shook's own 20 book-length translations include work by Mario Bellatin, Jorge Eduardo Eielson, Conceição Lima, and Farhad Pirbal. Shook also directs the *avión* imprint for poetry in translation for Gato Negro Ediciones in Mexico City and Kashkul Books, a multilingual publishing project in the Kurdistan Region of Iraq.

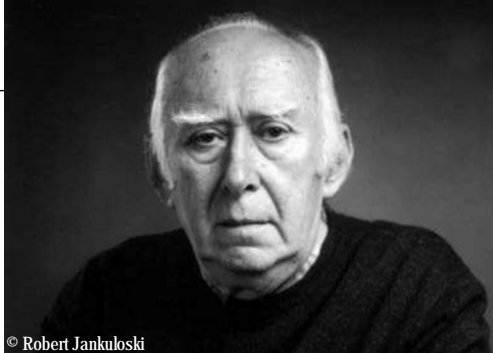
Шук (САД) е поет, преведувач и режисер чишто дела се присутни во повеќе јазици и на различни места. Во 2013 година, ја основа издавачката куќа Phoneme Media (денес дел од Deep Vellum Publishing) во чии рамки се објавени наградувани преводи од над 35 различни јазици. Победник на натпреварот Words Without Borders-Academy of American Poets Poems in Translation, во 2021 година, тој лично превел 20 книги од автори како што се Марио Белатин, Хорхе Едуардо Ејелсон, Консеисао Лима и Фархад Пирбал. Шук раководи со колекцијата преведена поезија *Avión* во издавачката куќа Gato Negro Ediciones во Мексико Сити, како и со повеќејазичниот издавачки проект Kashkul Books во регионот Курдистан во Ирак.

Shook (États-Unis) est un poète, traducteur et cinéaste dont le travail s'est étendu à un large éventail de langues et de lieux. En 2013, il a fondé Phoneme Media (aujourd'hui une marque de Deep Vellum Publishing), qui a publié des traductions primées de plus de 35 langues différentes. Lauréat, en 2021, du concours Words Without Borders-Academy of American Poets Poems in Translation, Shook a traduit lui-même 20 livres, dont des œuvres de Mario Bellatin, Jorge Eduardo Eielson, Conceição Lima et Farhad Pirbal. Shook dirige également le label pour la poésie traduire *avión* pour Gato Negro Ediciones à Mexico et Kashkul Books, un projet d'édition multilingue dans la région du Kurdistan en Iraq.

shook.info

Vlada Urošević (North Macedonia), poet, prose writer, translator and literary critic, is a full professor at the Faculty of Philology Blaže Koneski in Skopje and a member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (MANU).

He is also a corresponding member of the Académie Mallarmé in Paris. He has published 35 books, including 12 collections of poetry, 7 novels, 7 collections of stories and a large number of essays, travelogues and other writings. He has edited a dozen anthologies and has translated into Macedonian a number of French authors such as Baudelaire, Rimbaud, Apollinaire, Breton, Eluard and Michaux. Winner of a dozen national and international prizes, he was named Officer of the Order of Arts and Letters by the French government.

© Robert Jankuloski

Влада Урошевиќ (Северна Македонија), прозен писател, антологичар и преведувач, е редовен професор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје. Член е на Македонската академија на науките и уметностите, како и на повеќе други академии, меѓу кои и Академијата Маларме во Париз. Објавил 35 книги меѓу кои 12 збирки поезија, 7 романи, 7 збирки раскази и голем број книги со критики, есеи, патописи и записи. Ги превел на македонски Ш. Бодлер, А. Рембо, Г. Аполинер, А. Бретон, П. Елијар и А. Мишо. Од Владата на Република Франција бил именуван за Офицер на Редот на Уметноста и Литературата.

Vlada Urošević (Macédoine du Nord), poète, prosateur, traducteur et critique littéraire, est professeur titulaire à la Faculté de Philologie Blaže Koneski de Skopje et membre de l'Académie macédonienne des sciences et des arts (MANU). Il est également membre correspondant de l'Académie Mallarmé à Paris et de plusieurs autres académies. Il a publié 35 livres, dont 12 recueils de poésie, 7 romans, 7 recueils de nouvelles et un grand nombre de livres de critiques, essais, récits de voyage et autres écrits. Auteur d'une dizaine d'anthologies, il a notamment traduit en macédonien Baudelaire, Rimbaud, Apollinaire, Breton, Eluard, Michaux. Lauréat d'une dizaine de prix nationaux et internationaux, il a été nommé officier dans l'Ordre des Arts et des Lettres par le gouvernement de la République française.

MODERATORS OF THE SYMPOSIUM

МОДЕРАТОРИ НА СИМПОЗИУМОТ

MODÉRATEURS DU COLLOQUE

© Al. Ivanovski

Katica Ćulavkova (North Macedonia) is a writer, a member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (MANU), and the European Academy of Sciences and Arts (Salzburg). She is Vice President of the International PEN. She has published 16 collections of

poetry in Macedonian and 18 in other languages (English, Bulgarian, Croatian, French, Italian, Portuguese, Romanian, Russian, Serbian, Slovenian, Turkish), two books of short stories, one poetry drama, as well as thirty other collections. She has been awarded the most important literary and scientific prizes in her country and abroad (Romanian Writers' Association and Albanian PEN), and was named *Officer in the Order of Arts and Letters* by the French government.

Катица Кулавкова (РС Македонија), поет, есеист, теоретичар, е редовен член на МАНУ и Европската академија на науките и уметностите и потпретседател на Меѓународниот ПЕН. Има објавено 16 книги поезија на македонски, 18 преводи на нејзината поезија (англиски, бугарски, француски, италијански, хрватски, португалски, романски, руски, српски, турски), две збирки раскази, една поетска драма, како и триесетина антологии и хрестоматии. Добитник е на угледни награди за поезија, есеистика и наука на Македонија, Романската асоцијација на писатели и Албанскиот ПЕН. Од Владата на Франција е одликувана со орденот Офицер на Редот на Уметноста и Литературата.

Katica Ćulavkova (Macédoine du Nord) est écrivaine, membre de l'Académie macédonienne des sciences et des arts (MANU), de l'Académie Européenne des sciences et des arts (EASA) et Vice-Présidente du PEN International. Elle a publié 16 recueils de poésie en macédonien et 18 dans d'autres langues (anglais, bulgare, croate, français, italien, portugais, roumain, russe, serbe, turc), deux livres de fiction, un drame poétique et plus de trente anthologies et chrestomathies. Lauréate des plus grands prix littéraires et scientifiques de son pays et à l'étranger (Association roumaine des écrivains, PEN albanais), elle a été nommée officier dans l'Ordre des Arts et des Lettres par le gouvernement français.

kulavkova.mk || manu.edu.mk/en/teams/d-r-kata-kulavkova || diversity.org.mk

Frosa Pejoska-Bouchereau (North Macedonia) is a University Professor, head of the Macedonian Studies section and head of the "Orality" master's programme at the Institut national des langues et civilisations orientales (INALCO), in Paris. Former director of the INALCO Doctoral School, she is co-founder of the European Campus: Languages and Translations, Francophonie and Slavic Itineraries, and deputy director of the team Languages and Identities: Didactics, Acquisition, Mediations (PLIDAM). She is the editor-in-chief and a member of the scientific committee of the journal *Cahiers balkaniques*. She translates theatre and poetry.

Фроса Пејоска-Бушро (Северна Македонија) е универзитетски професор, раководител на одделот за македонистика и раководител на магистерската програма „Оралност“ на Националниот институт за ориентални јазици и цивилизации (INALCO), во Париз. Поранешна директорка на докторската школа на INALCO, таа е коосновач на Европскиот кампус „Јазици и преводи, франкофонија и словенски маршрути“ и заменик директор на тимот „Јазици и идентитети: дидактика, стекнување со знаење и медијации“ (PLIDAM). Таа е главен уредник и член на научниот комитет на списанието *Cahiers balkaniques*. Преведува драми и поезија.

Frosa Pejoska-Bouchereau (Macédoine du Nord) est professeure des Universités, responsable de la section des Études macédoniennes et responsable du master « Oralité » à l'Institut national des langues et civilisations orientales (INALCO), Paris. Ancienne directrice de l'École doctorale de l'INALCO, elle est cofondatrice du Campus européen : Langues et traductions, francophonie et itinéraires slaves et directrice-adjointe de l'équipe Langues et des Identités : Didactique, Acquisition, Médiations (PLIDAM). elle est rédactrice en chef et membre du comité scientifique de la revue *Cahiers balkaniques*. Elle traduit des pièces de théâtre et de la poésie.

<http://www.inalco.fr/enseignant-chercheur/frosa-pejoska-bouchereau>

© Emilien Urbano

Jasmina Šopova (North Macedonia) is a journalist with an international career. As a long-time editor of the *UNESCO Courier*, she has published a large number of articles and interviews, particularly with E. Bilal, R. Depestre, P. Matvejević, E.J. Maunick, L. Montagnier, R.

Pachauri, H. Reeves, V. Stevanović... Literary translator (Adonis, M. Darwish, A. Popovski, V. Urošević, A. Šopov...) and author of monographs and critical editions in the field of poetry, she has also been the organiser of a number of international cultural events. As Vice President of the Aco Šopov - Poetry Foundation, she runs the multilingual portal *Aco Šopov's Lyrical House*.

Јасмина Шопова (Северна Македонија) е новинарка со меѓународна кариера. Како долгогодишен главен уредник на *Гласникот на УНЕСКО*, таа има објавено голем број написи и разговори, како на пример со: Е. Билал, Р. Депестр, П. Матвејевиќ, Е. Ж. Моник, Л. Монтање, Р. Пачаури, Х. Ривс, В. Стевановиќ... Литературен преведувач (Адонис, М. Дарвиш, А. Поповски, В. Урошевиќ, А. Шопов...) и автор на монографии и критички изданија од областа на поезијата, таа била исто така организатор на голем број меѓународни културни настани. Во својство на потпретседател на Фондацијата „Ацо Шопов – Поезија“, таа го уредува повеќејазичниот интернет портал *Лирскиот дом на Ацо Шојов*.

Jasmina Šopova (Macédoine du Nord) est une journaliste à la carrière internationale. Rédactrice en chef du *Courrier de l'UNESCO* pendant plus d'une décennie, elle a publié un grand nombre d'articles et d'entretiens, notamment avec E. Bilal, R. Depestre, P. Matvejević, E.J. Maunick, L. Montagnier, R. Pachauri, H. Reeves, V. Stevanović... Traductrice littéraire (Adonis, M. Darwish, A. Popovski, V. Urošević, A. Šopov...) et auteure de monographies et d'éditions critiques dans le domaine de la poésie, elle a également été l'organisatrice de nombreux événements culturels internationaux. Vice-présidente de la Fondation Aco Šopov – Poïésis, elle dirige le portail multilingue *La Maison lyrique d'Aco Šopov*.

**PLAYERS AT THE POETRY
PERFORMANCE**

**“The Long Coming of the Fire”
With the special participation
of Luisa Futoransky,
poet from Argentina**

**УЧЕСНИЦИ ВО ПОЕТСКИОТ
ПЕРФОРМАНС**

**„Долго доаѓање на огнот”
Со специјално учество на Луиса
Футорански, аргентинска поетеса**

**INTERVENANTS À LA
PERFORMANCE POÉTIQUE**

**« La longue venue du feu »
Avec la participation exceptionnelle
de Luisa Futoransky,
poétesse argentine**

5 He ki ro uerouaue co pōwhiri whiri.
He awhiriwhiri ki awhiri he awhiri whiri.

Kei te huri te huri whiri, he awhiri whiri.
Kei te huri te huri whiri, he awhiri whiri.

Kei te huri te huri whiri, he awhiri whiri.
Kei te huri te huri whiri, he awhiri whiri.

He ki ro uerouaue oia he ki ro uerouaue oia.
Tea e whiriwhiri oia he ki ro uerouaue oia.

Tea e whiriwhiri oia he ki ro uerouaue oia.
Tea e whiriwhiri oia he ki ro uerouaue oia.

Tea e whiriwhiri oia he ki ro uerouaue oia.
Tea e whiriwhiri oia he ki ro uerouaue oia.

Tea e whiriwhiri oia he ki ro uerouaue oia.
Tea e whiriwhiri oia he ki ro uerouaue oia.

Jean Pétrement (France), author, director and actor, is the artistic director of the Compagnie Bacchus, which he founded in 1985 and which focuses on creation, training and theatre diffusion. The Compagnie Bacchus develops awareness of theatre among young people, creates performances with company employees and produces plays inspired by authors of such varied sensibilities as Yourcenar, Beckett, Molière, Pessoa, Koltès, Bartok, Cervantes... Original productions, unusual readings of contemporary authors, daring interpretations of classical authors – these are some of the main assets of the Compagnie Bacchus.

Жан Петреман (Франција) е уметнички директор на Трупата Бахус што ја основал во 1985 година и која се фокусира на креација, обука и промоција на театарската уметност. Трупата Бахус развива свесност за театарот меѓу млади луѓе, создава театарски претстави со вработените во претпријатијата и креира театарски претстави инспирирани од автори од различен сензибилитет, како што се: Јурсенар, Бекет, Молиер, Песоа, Колтес, Барток, Сервантес... Оригинални продукции, невообичаени читања на современи автори, смели толкувања на класични автори – ова се некои од главните особености на Трупата Бахус.

Jean Pétrement (France), auteur, metteur en scène et comédien français, est directeur artistique de la Compagnie Bacchus qu'il a fondée en 1985 et qui s'articule autour de la création, de la formation et de la diffusion théâtrale. La Compagnie Bacchus développe la sensibilisation au théâtre auprès des jeunes, intervient en entreprise et crée des spectacles, diffusés en France et aux quatre coins du monde, inspirés par des auteurs de sensibilités aussi variées que Yourcenar, Beckett, Molière, Pessoa, Koltès, Bartok, Cervantes... Créations originales, relectures insolites d'auteurs contemporains, interprétations audacieuses d'auteurs classiques – voici quelques-uns des atouts principaux de la Compagnie Bacchus.

Nikola Ristanovski (North Macedonia) is one of the most popular and the most awarded actors in his country and the leading actor of the Macedonian National Theatre in Skopje. He played in about 2000 performances and in about thirty films, and has won

more than thirty awards in his country and abroad. His repertoire includes national authors such as Goran Stefanovski (*Bacchanalia*, *Proud Flesh*) and Dejan Dukovski (*Fuck it... who started first*, *Balkan's not Dead*), and foreign authors such as Chekhov, Dostoïevski, Gogol, Gorki, Harms, Ionesco, Ivaskevicius, Krleža, Mamet, Marber, Molière, Nušić, Shakespeare, Strindberg and others.

Никола Ристановски (Северна Македонија) е еден од најпопуларните и најнаградувани актери во неговата земја и водечки актер во Македонскиот народен театар во Скопје. Има играно во околу 2000 претстави и во околу триесет филма, а има освоено повеќе од триесет награди во земјата и во странство. Во неговиот репертоар се наоѓаат дела од домашни автори како што се Горан Стефановски (*Баханалии*, *Диво месо*) и Дејан Дуковски (*ММЕ... кој ѝрв ѝочна*, *Балканои не е мрѝов*) и од странски автори како што се: Чехов, Достоевски, Гогољ, Горки, Хармс, Јонеско, Иваскевичиус, Крлежа, Мамет, Марбер, Молиер, Нушиќ, Шекспир, Стриндберг и други.

Nikola Ristanovski (Macédoine du Nord), l'un des acteurs les plus populaires et les plus récompensés de son pays, est comédien étoile du Théâtre national macédonien à Skopje. Il a joué dans quelque 2000 représentations et dans une trentaine de films, remportant plus de trente prix nationaux et internationaux. À son répertoire, des auteurs nationaux tels que Goran Stefanovski (*Bacchanalia*, *La Chair sauvage*) et Dejan Dukovski (*Quel est l'enfoiré qui a commencé le premier?*, *Balkans' not dead*), ainsi que des auteurs étrangers tels que Dostoïevski, Gogol, Gorki, Harms, Ionesco, Ivaskevicius, Krleža, Mamet, Marber, Molière, Nušić, Shakespeare, Strindberg, Tchekhov et d'autres.

The flautist Elena Stojčeska (North Macedonia) and the guitarist Romain Petiot (France) created in 2011 the **Duo SoliPse**, which has a predilection for the repertoire of the 20th and 21st centuries. Interpreters of Astor Piazzolla, Edison Denisov, Béla Bartók, Miroslav Tadic and Ravi Shankar, to name but a few, they are also dedicatees of works by composers Massimiliano Messieri (Italy), Laurence Sherr (USA), Raphaëlle Zaneboni (France), and Darija Andovska (North Macedonia). The Duo has an international career, performing on the stage of the Konzerthaus in Vienna, the Scriabin Museum in Moscow, of the Royal Museum of Fine Arts in Brussels, as well as at a number of international festivals in Europe.

Флејтистката Елена Стојческа (Северна Македонија) и гитаристот Роман Пето (Франција) го основаа во 2011 година **Дуото СолиПс** со репертоар претежно насочен кон автори од XX и XXI век, како што се: Астор Пјацола, Бела Барток, Мирослав Тадиќ или Рави Шанкар. Повеќе современи композитори им имаат посветено свои дела: Масимилијано Месиери (Италија), Лоренс Шер (САД), Рафаел Занебони (Франција) и Дарија Андовска (Северна Македонија). Дуото има меѓународна кариера и изведува музички дела на сцените на Концертната сала во Виена, Скријабинскиот музеј во Москва, Кралскиот музеј на уметностите во Брисел, како и на голем број меѓународни фестивали во Европа.

La flûtiste Elena Stojčeska (Macédoine du Nord) et le guitariste Romain Petiot (France) ont fondé, en 2011, le **Duo SoliPse**, qui a une prédilection pour le répertoire des XXe et XXIe siècles. Interprètes d'Astor Piazzolla, Edison Denisov, Béla Bartók, Miroslav Tadic ou encore Ravi Shankar, ils sont notamment dédicataires d'oeuvres des compositeurs Massimiliano Messieri (Italie) et Laurence Sherr (États-Unis) et des compositrices Raphaëlle Zaneboni (France) et Darija Andovska (Macédoine du Nord). Le Duo mène une carrière internationale, se produisant sur la scène du Konzerthaus de Vienne, au musée Scriabine de Moscou, au Musée Royal des Beaux Arts de Bruxelles, ainsi qu'à de nombreux festivals internationaux en Europe.

© Robert Jankubski

Dijana Tomić Radevska (North Macedonia) is a multimedia artist, designer and curator, who has held numerous group and solo art exhibitions in her country and abroad. She works in printmaking, drawing, painting, art installation, video and design.

Printmaking remains her favourite field in which she pushes the boundaries, combining various techniques, traditional and innovative, including mono-printing and object printing. She is an artistic collaborator, designer and curator for the Akantus Gallery in Skopje and a member of the editorial board of the cultural magazine *Kulturen život*. She designed the exhibition on Šopov "The Road I Walk".

Дијана Томиќ Радевска (Северна Македонија) е сликарка, мултимедијален уметник, дизајнер и куратор. Автор е на голем број групни и самостојни изложби во земјата и надвор од неа. Работи на графика, цртеж, сликарство, арт инсталација, арт видео и дизајн. Посветена особено на графиката, таа, низ класични техники и експериментирање со иновативни техники во монотипијата и објект-графиката, ѝ нуди нови перспективи на оваа уметност. Ликовен соработник, дизајнер и куратор на повеќе проекти во Галеријата „Акантус“, Скопје, таа е исто така член на редакцијата на списанието *Културен живот*. Таа е дизајнер на изложбата за Шопов „Патот по кој чекорам“.

Dijana Tomić Radevska (Macédoine du Nord) est artiste, designer et commissaire d'exposition, auteure d'un grand nombre d'expositions collectives et individuelles dans son pays et à l'étranger. Elle travaille dans le domaine de la gravure, du dessin, de la peinture, de l'installation artistique, de la vidéo et du design. L'estampe reste son domaine de prédilection dont elle repousse les limites, en combinant diverses techniques, traditionnelles et innovantes, notamment la mono-impression et l'impression sur objets. Collaboratrice artistique, designer et commissaire d'exposition pour le compte de la Galerie Akantus, à Skopje, elle est également membre du comité de rédaction du magazine culturel *Kulturen život*. Elle signé le design de l'exposition cyp on Šopov « Ma voix en poésie ».

dijanatomikart.com

Илустрации / Illustration

p. 24

Multilingual edition of Šorov's poetry
Повеќејазично издание на поезијата на Шојов
Édition multilingue de la poésie de Šorov

p. 25

Šorov's opening words at the first Struga Poetry Evenings, 1962
Од њоздравнајта реч на Шојов на њрвније СВП, 1962
Propos inaugural de Šorov aux premières Soirées poétiques de Struga, 1962

p. 45

“Kočo Racin today“, manuscript
„Кочо Раџин денес“, авиоограф
« Kočo Racin aujourd'hui », manuscrit

p. 49

Асо Šorov, Скопје, 1976
Аџо Шојов, Скопје, 1976

p. 51, 52, 54, 56

“The Long Coming of the Fire“, manuscript
„Долго доаѓање на ожној“, авиоограф
« La longue venue du feu », manuscrit

Publisher ♦ Издавач ♦ Éditeur
Macedonian Academy of Sciences and Arts
in collaboration with the Aco Šopov Poetry Foundation

Македонска академија на науките и уметностите
во соработка со Фондацијата „Ацо Шопов – Поезија“

Académie macédonienne des sciences et des arts
en collaboration avec la Fondation Aco Šopov – Poïésis

Director of publication ♦ За издавачот ♦ Directeur de publication
Ljupčo Kocarev, president of MANU ♦ Љупчо Коцарев, претседател на МАНУ
Ljupčo Kocarev, président de MANU

Editor ♦ Уредник ♦ Éditeur
Katica Čulavkova, membre de MANU ♦ акад. Катица Ќулавкова
Katica Čulavkova, MANU fellow

Proofreading in English ♦ Лектура на англиски ♦ Relecture en anglais
Ariane Bailey ♦ Ариан Бејли

Proofreading in Macedonian ♦ Лектура на македонски ♦ Relecture en macédonien
Liljana Makarijoska ♦ Лилјана Макаријоска

Proofreading in French ♦ Лектура на француски ♦ Relecture en français
Jasmina Šopova ♦ Јасмина Шопова

Layout ♦ Ликовно решение ♦ Maquette
Toni Vasić ♦ Тони Васиќ

Printing ♦ Печат ♦ Imprimerie
Branko Garo - Skorje ♦ Бранко Гапо - Скопје

Print run ♦ Тираж ♦ Tirage
200 copies / примероци / exemplaires

manu.edu.mk || acosopov.com

CIP – Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

21.03.2023 World poetry day : events in honour of Aco Šopov / [design and content Jasmina Šopova]

= Светски ден на поезијата : настани во чест на Ацо Шопов / [приредила Јасмина Шопова] =

Journee mondiale de la poesie : événements en l'honneur d'Aco Šopov / [conception et contenu

Jasmina Šopova ;

Ариан Бејли = Ariane Bailey (превод на англиски јазик); Јасмина Шопова (превод на француски јазик)]. - Скопје : МАНУ, 2023. - 60 стр. : фотографии ; 21 см

Текст на англ., мак. и фран. јазик

ISBN 978-608-203-367-9

а) Шопов, Ацо, 1923-1982

929Шопов,А.

821.163.3-1

COBISS.MK-ID 59344645

Centenary of the birth of Aco Šopov (1923-1982)
celebrated in association with UNESCO

Стогодишнина од раѓањето на Ацо Шопов (1923-1982)
честувана во соработка со УНЕСКО

Centenaire de la naissance d'Aco Šopov (1923-1982)
célébré en association avec l'UNESCO

ISBN 978-608-203-367-9